

ANKARA 2023

AFET BİLİNCİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

(I-II)

(Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5, 6 ve 7. Sınıflar)

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Temel Eğitim Genel Müdürlüğü

AFET BİLİNCİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI
(I-II)

(Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu 5, 6 ve 7. Sınıflar)

İÇİNDEKİLER

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	3
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI.....	3
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	3
DEĞERLERİMİZ	4
YETKİNLİKLER	4
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI.....	5
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	6
ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI.....	7
ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ BECERİLER	7
ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR.....	8
ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI.....	9
AFET BİLİNCİ DERSİ DERS KİTABI FORMA SAYISI VE EBADI	9
KAZANIM VE AÇIKLAMALAR	10
AB.1.1. ÜNİTE: DOĞA VE İNSAN ETKİLEŞİMİ.....	10
AB.1.2. ÜNİTE: DOĞA KAYNAKLI AFET TÜRLERİ	10
AB.2.1. ÜNİTE: DOĞA KAYNAKLI AFET TÜRLERİ	12
AB.2.2. ÜNİTE: İNSAN KAYNAKLI AFET TÜRLERİ.....	12

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Bilim ve teknolojide yaşanan hızlı değişim, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerden beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta işlevsel olarak kullanabilen, problem çözebilen, eleştirel düşünen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, empati yapabilen, topluma ve kültüre katkı sağlayan vb. niteliklerdeki bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırma hedefli, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden kazanımlara ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktılarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki kazanım ve açıklamalar da ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu kazanımlar ve sınırlarını belirleyen açıklamaları, sınıflar ve eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle üst bilişsel becerilerin kullanımına yönlendiren, anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, diğer disiplinlerle ve günlük hayatla değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen "Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları" ile "Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri" esas alınarak hazırlanmıştır.

Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimi tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak bedensel, zihinsel ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek
2. İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamak
3. Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak
4. Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, millî ve manevi değerleri benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş, üretken ve aktif vatandaşlar olarak yurdumuzun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan, "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir mesleğe, yükseköğretime ve hayata hazır bireyler olmalarını sağlamak

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünlüğe bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kuran bağlantı ve ufuk işlevi görmektedir. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevi kaynaklarından damıtılarak dünden bugüne ulaşmış ve yarınlarımıza aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata ve insanlık ailesine katılmasını ve katkı vermesini sağlayan eylemsel bütünlüklerimizdir. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde teori-pratik bütünlüğündeki asli parçamızı oluşturur. Güncellik içinde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya

çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ise bizi biz yapan değerlerimizin ve yetkinliklerin günün şartları içinde görünürlük kazanma araç ve platformlarıdır; günün şartları içinde değişiklik gösterebilir yapısıyla arızidir ve bu sebeple de sürekli gözden geçirmelerle güncellenir, yenilenir.

DEĞERLERİMİZ

Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek bugünüme ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan gücün kaynağıdır.

Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bundan dolayı eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder. Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. “Eğitim programı”; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan “kök değerler” şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde kendi başlarına hem ilişkili olduğu alt değerlerle hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazeleri olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiştir. TYÇ sekiz anahtar yetkinlik belirlemede ve aşağıdaki gibi tanımlamaktadır:

1) Ana dilde iletişim: Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.

2) Yabancı dillerde iletişim: Çoğunlukla ana dilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşmakta olup duygu, düşünce, kavram, olgu ve görüşleri hem sözlü hem de yazılı olarak kişinin istek ve ihtiyaçlarına göre eğitim, öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi uygun bir dizi sosyal ve kültürel bağlamda anlama, ifade etme ve yorumlama becerisine dayalıdır. Yabancı dillerde iletişim, aracılık etme ve kültürlerarası anlayış becerilerini de gerektirmektedir. Bireyin yeterlilik seviyesi, bireyin sosyal ve kültürel geçmişi, çevresi, ihtiyaçları ve ilgilerine bağlı olarak dinleme, konuşma, okuma ve yazma boyutları ile farklı diller arasında değişkenlik gösterecektir.

3) Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler: Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojide yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojide yetkinlik, insan etkinliklerinden

kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

4) Dijital yetkinlik: İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.

5) Öğrenmeyi öğrenme: Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.

6) Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler: Bu yetkinlikler kişisel, kişilerarası ve kültürlerarası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak, gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.

7) İniyatif alma ve girişimcilik: Bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisini ifade eder. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de bir temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsar.

8) Kültürel farkındalık ve ifade: Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Hiçbir insan bir başkasının bire bir aynısı değildir. Bu sebeple öğretim programlarının ve buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme sürecinin “herkese uygun”, “herkes için geçerli ve standart” olması insanın doğasına terstir. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme sürecinde azami çeşitlilik ve esneklik anlayışıyla hareket edilmesi şarttır. Öğretim programları bu açıdan bir yol göstericidir. Öğretim programlarından ölçme değerlendirmeye ait bütün unsurları içermesini beklemek gerçekçi bir beklenti olarak değerlendirilemez. Eğitimde çeşitlilik; birey, eğitim düzeyi, ders içeriği, sosyal ortam, okul imkânları vb. iç ve dış dinamiklerden ciddi şekilde etkilendiği için ölçme ve değerlendirme uygulamalarının etkililiğini sağlamada öncelik öğretim programlarından değil öğretmen ve eğitim uygulayıcılarından beklenir. Bu noktada özgünlük ve yaratıcılık öğretmenlerden temel beklentidir.

Bu bakış açısından hareketle öğretim programlarında ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.

4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde insanın çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilimsel bilgi ve birikim dikkate alınarak bütün bileşenler arasında ahengi dikkate alan harmonik bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda bazı temel gelişim ilkelerine değinmek yerinde olacaktır.

Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak destekleyici önlemler alınması önerilmektedir.

Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların amaçlarını ve kazanımlarını gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir.

Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık belirli yönelimlerle karakterize edilir: basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön şart ve ardılığı noktasında dikkate alınmış hem de sınıflar düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi düşünce gelişimini etkiler ve düşünce gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir kazanımın, gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklara ilişkin hassasiyetler göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Kalıtsal, çevresel ve kültürel faktörlerden kaynaklanan bireysel farklılıklar ilgi, ihtiyaç ve yönelme açısından da kendini belli eder. Öte yandan bu durum bireylerarası ve bireyin kendi içindeki farklılıkları da kapsar. Bireyler hem başkalarından farklılık gösterir hem de kendi içindeki özellikleri ile farklıdır. Örneğin bir bireyin soyut düşünme yeteneği güçlü iken aynı bireyin resim yeteneği zayıf olabilir.

Gelişim hayat boyu sürmekle birlikte bu gelişimin hızı evrelere göre değişkendir. Hızın yüksek olduğu zamanlar gelişim açısından riskli ve kritik zamanlardır. Bu sebeple öğretmenlerin gelişim hızının yüksek olduğu zamanlarda öğrencinin durumuna daha duyarlı davranması beklenir. Söz gelimi ergenlik dönemi kimlik edinimi için kritik dönemdir ve eğitim bu dönemde kimlik edinimini destekleyici sosyal etkileşimleri artırır ve yönetir.

ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Afet Bilinci Dersi Öğretim Programı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanmıştır. Afet Bilinci Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;

- Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
- Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmeleri,
- Afetlerde yaşam becerilerini kullanmaları,
- İlk yardım ve önemi konusunda bilgi sahibi olmaları,
- Afetlerin Türkiye'deki etkileri konusunda bilgi sahibi olmaları,
- Afetlerin bireye, topluma ve ekonomiye vermiş olduğu zararı kavramaları,
- Afetlerin olası sonuçlarını tahmin etme becerilerini etkin bir şekilde kullanmaları,
- Araştırma yapma ve bilgiyi kullanma becerilerini geliştirmeleri,
- Güncel, bilimsel ve teknolojik yeniliklere yönelik farkındalık geliştirmeleri,
- Yakın çevresinde meydana gelen olaylara ilişkin merak, tutum ve ilgi geliştirmeleri
- Güvenliğin önemini fark etmeleri,
- Tatbikatlarla afet esnasında güvenli davranış geliştirmeleri,
- Afet bilinci kültürünü edinerek insan kaynaklı afet türlerine yol açacak davranışlardan kaçınmaları,
- Afet bilinci kültürünü edinmesi sonucunda, millî ve manevi değerlerinin insan kaynaklı afet türlerinden zarar görmesini engellemeleri,
- İklim değişikliğinin oluşturduğu sorunların önlenmesine ve azaltılmasına yönelik sorumluluk almaları,
- Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları amaçlanmaktadır.

ÖĞRETİM PROGRAMINDAKİ BECERİLER

Afet Bilinci Dersi Öğretim Programı'nda Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile uyumlu olarak öğrencilerin kazanması beklenen beceriler aşağıda sıralanmıştır:

- Araştırma
- Karar verme
- Çevre okuryazarlığı
- Medya okuryazarlığı
- Harita okuryazarlığı
- Konum analizi
- Değişim ve sürekliliği algılama
- Mekânı algılama
- Öz yönetim
- Sosyal katılım
- İletişim ve iş birliği
- Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
- Zaman ve kronolojiyi algılama

ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASINDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Öğrenme öğretme sürecinde etkili olan birçok faktör programın uygulanma sürecinde de etkilidir. Öğretim yaklaşımının belirlenmesinde ve öğrenme ortamlarının düzenlenmesinde programın önerileri ve kazanımlar çerçevesinde kalmak koşuluyla öğretmenlere esneklik tanınmaktadır.

Afet Bilinci dersinin yalnızca sınıf ortamında değil, okul dışı öğrenme ortamlarına yapılacak geziler sonucu elde edilecek gözlemlerle öğrencinin, yaşadığı çevrede afet bilinci geliştirmesi sağlanmalıdır. Program'ın uygulanmasında dikkat edilecek esaslar aşağıda sıralanmıştır:

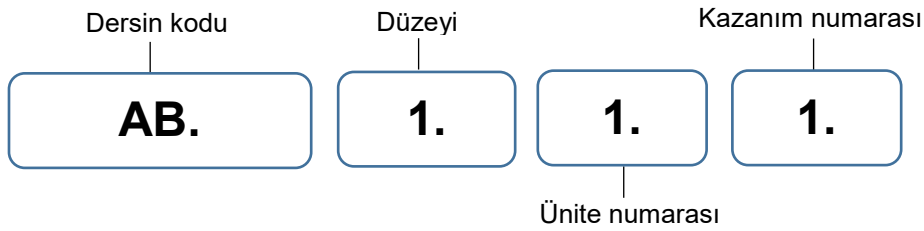
- a) Afet Bilinci Dersi Öğretim Programı iki düzey olarak hazırlanmış olup iki defa alınabilmektedir. Bu dersi ilk defa alan bir öğrenci, önce birinci düzeyi (Afet Bilinci I), sonra da ikinci düzeyi (Afet Bilinci II) okur.
- b) Öğrenme sürecinde araştırma, sorgulama, uygulama ve proje temelli yaklaşımlar kullanılmalıdır.
- c) Öğrencilerin alana ilişkin konuları araştırarak bunlarla ilgili sunum yapmalarına imkân sağlanmalıdır.
- ç) Ölçme ve değerlendirme uygulamaları aktif katılımı gerçekleştirilmelidir.
- d) Öğrenme sürecinde drama, oyun, gezi, gözlem, tatbikat gibi etkinliklere yer verilmelidir.
- e) Dersin işlenişi mümkün olduğunca görsel materyallerle desteklenmelidir.
- f) Dersin işlenişinde günlük hayatta karşılaşılan örneklere yer verilmelidir.
- g) Öğrencilerin yaşadıkları bölgeler dikkate alınarak tehlike oluşturan afet risklerine odaklanılmalıdır.
- ğ) Program'ın uygulanmasında öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar dikkate alınmalıdır.
- h) Öğrenciler, öğretim sürecinde iletişim ve etkileşime teşvik edilmelidir.

ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Afet Bilinci Dersi Öğretim Programı'nın ünite adları, kazanım sayıları, öngörülen süre/ders saatleri ve ders saati yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

AFET BİLİNCİ-I				
No.	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde %
1	Doğa ve İnsan Etkileşimi	6	20	28
2	Doğa Kaynaklı Afet Türleri	14	52	72
Toplam		20	72	100
AFET BİLİNCİ-II				
No.	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Süre	
			Ders Saati	Yüzde %
1	Doğa Kaynaklı Afet Türleri	9	40	56
2	İnsan Kaynaklı Afet Türleri	5	32	44
Toplam		14	72	100

Afet Bilinci Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar ünitelere göre numaralandırılmıştır. Numaralandırma sisteminde dersin kodu, düzeyi, ünite numarası ve kazanım numarasına yer verilmiştir.

AFET BİLİNCİ DERSİ DERS KİTABI FORMA SAYISI VE EBADI

Dersin Adı	Forma Sayısı*	Ebadi
Afet Bilinci Dersi (I)	11-12	19,5 cm x 27,5 cm
Afet Bilinci Dersi (II)	11-12	19,5 cm x 27,5 cm

*Forma sayıları alt-üst sınır olarak yazılmıştır.

KAZANIM VE AÇIKLAMALAR**AB.1.1. ÜNİTE: DOĞA VE İNSAN ETKİLEŞİMİ**

Önerilen Süre: 20 ders saati

AB.1.1.1. Risk, tehlike ve afet kavramlarını açıklar.

- Afet yönetimi ve acil durum kavramlarına değinilir.*
- Kavramlar günlük yaşamdan örnekler verilerek açıklanır.*

AB.1.1.2. Afete neden olabilecek doğa ve insan kaynaklı olayları sınıflandırır.

Afet türlerinin açıklamalarına girilmez.

AB.1.1.3. Doğa kaynaklı olayların afet riskine dönüşmesinde insanın rolü hakkında çıkarımlarda bulunur.

- Farklı ülkelerden örneklere yer verilir.*
- Yakın çevresinde afet riski yüksek olan doğa olaylarına örnekler vermesi istenir.*

AB.1.1.4. Afetlere karşı bilinçli olmanın afet ve acil durum yönetimindeki önemini açıklar.

- Afetlere karşı sigorta yaptırmanın önemine yer verilir.*
- Türkiye’de ve dünyada uygulanmakta olan erken uyarı sistemleri ile mobil uygulama örneklerine yer verilir.*
- Afet ve acil durumlarda savunmasız gruplara yönelik geliştirilen uygulamalar üzerinde durulur.*
- Afet ve acil durumlarda güvenilir olmayan bilgi paylaşımlarına karşı bilinçli olmanın önemi vurgulanır. Dezenformasyonun toplumdaki etkilerine değinilir.*
- Afet ve acil durumlarda yardımlaşmanın önemine değinilir.*
- Afet ve acil durumlarda gönüllü olarak görev almanın önemi üzerinde durulur.*

AB.1.1.5. İlk yardımın öncelikli amaçlarını açıklar.

- İlk yardım ve ilk yardımcı kavramları üzerinde durulur.*
- İlk yardımcının bağlı olduğu etik kurallara değinilir.*
- Afet ve acil durumlarda ilk yardım uygulamalarının neler olduğuna yer verilir.*
- İlk yardım kuruluşları ve bu kuruluşlarla iletişimin (112 Acil Çağrı Merkezi) nasıl sağlanacağı hakkında bilgi verilir.*

AB.1.1.6. Afet ve acil durum risk yönetiminde aktör olan ulusal ve uluslararası kuruluşların çalışmalarını değerlendirir.

- AFAD, Kızılay ve İl Acil Durum Müdürlüklerinin görev ve faaliyetlerine değinilir. Bu kurumların koordinasyonlu çalışmalarının önemi üzerinde durulur.*
- Türkiye Afet Müdahale Planı’nın (TAMP) afet ve acil durumlardaki önemine değinilir.*
- Sivil toplum kuruluşlarının afet ve acil durumlardaki rolüne değinilir.*
- Birleşmiş Milletler başta olmak üzere uluslararası kuruluşların faaliyetlerine örnekler verilir.*
- Afet ve acil durumlarda uluslararası iş birliğinin önemine değinilir.*

AB.1.2. ÜNİTE: DOĞA KAYNAKLI AFET TÜRLERİ

Önerilen Süre: 52 ders saati

AB.1.2.1. Yerleşim yerinin kuruluş ve gelişim sürecinde afet riskinin göz önünde bulundurulmasının önemini açıklar.

AB.1.2.2. Deprem olayının afete dönüşmesinin nedenlerini analiz eder.

- Deprem, depremin büyüklüğü, depremin şiddeti, fay, fay sistemleri kavramları üzerinde durulur.*
- Jeoloji, jeofizik, sismoloji, coğrafya ve mühendislik gibi bilimlerin deprem araştırmalarındaki önemine değinilir.*
- Tsunami olayına değinilerek Türkiye'den örnekler verilir.*

AB.1.2.3. Deprem öncesinde, esnasında ve sonrasında alınması gereken önlemleri açıklar.

- Deprem öncesinde, esnasında ve sonrasında doğru davranış şekilleri üzerinde durulur.*
- Deprem sonrası yetkililerin verdiği yönergelere uyulması gerektiği üzerinde durulur.*
- Afet sonrasında yapılan sosyal paylaşımlarda (fotoğraf, video vb.) kişi mahremiyetinin gözetilmesi gerektiği vurgulanır.*
- Bireye, topluma ve resmî kurum ve kuruluşlara düşen görev sorumluluklara yer verilir.*
- Afet sonrası yapılması gereken fiziki, psikolojik, manevi ve sosyal destek ile rehabilitasyon süreçlerinin önemine değinilir.*
- Afet sonrası gerçekleştirilen organizasyonların özel gereksinimli bireylerin ihtiyaçlarının dikkate alınarak düzenlenmesinin gerekliliği vurgulanır.*

AB.1.2.4. Deprem afetine maruz kalındığında enkaz altında yapılması gerekenleri açıklar.

AB.1.2.5. Sel ve taşkın olaylarının afete dönüşme nedenlerini açıklar.

- Yağış rejimi ile sel riski arasındaki ilişkiye değinilir.*
- Ani ve aşırı yağış, hızlı nüfus artışı, artan kentleşme, altyapı yetersizliği, yanlış arazi kullanımı, bitki örtüsünün tahribi gibi unsurlar vurgulanır.*
- Bitki örtüsünü korumanın ve ağaç dikmenin vatanseverlik, sevgi, merhamet değeriyle ilişkisi üzerinde durulur.*

AB.1.2.6. Sel ve taşkın tehlikesine karşı alınacak önlemleri açıklar.

Meteoroloji verilerinin takibinin önemi üzerinde durulur.

AB.1.2.7. Türkiye'de sel ve taşkın riski yüksek olan yerler hakkında çıkarımlarda bulunur.

- Yakın çevresinde sel ya da taşkın riski taşıyan yerlere örnekler vermesi istenir.*
- Sel ya da taşkın haritaları kullanılarak bu haritaların yorumlanması istenir.*

AB.1.2.8. Sel ve taşkın esnasında yapılması gerekenleri açıklar.

- Sel esnasında doğru davranış şekillerine değinilir.*
- Daha emniyetli olan üst katlara çıkılması gerektiği üzerinde durulur.*
- Afet ve acil durum anında ev içi ve dışında yapılması gereken hususlar üzerinde durulur.*

AB.1.2.9. Sel ve taşkın sonrasında yapılması gerekenleri örnekler üzerinden açıklar.

Yetkililerin verdiği uyarılara uymanın önemi üzerinde durulur.

AB.1.2.10. Kütle hareketlerinin afete dönüşme nedenlerini açıklar.

- Heyelan ve kaya düşmesi olayları üzerinde durulur.*
- Heyelan ile yeryüzü şekilleri arasındaki ilişki açıklanır.*

AB.1.2.11. Heyelan tehlikesine karşı alınacak önlemleri açıklar.

AB.1.2.12. Türkiye'de heyelan riski yüksek olan yerler hakkında çıkarımda bulunur.

- Heyelan risk haritaları kullanılarak bu haritaların yorumlanması istenir.*
- Heyelan olayından kaynaklanan afetlerle ilgili tarihten örnekler verilir.*

AB.1.2.13. Heyelan esnasında yapılması gerekenleri açıklar.

AB.1.2.14. Heyelan sonrasında yapılması gerekenleri örnekler üzerinden tartışır.

AB.2.1. ÜNİTE: DOĞA KAYNAKLI AFET TÜRLERİ

Önerilen Süre: 40 ders saati

AB.2.1.1. Çiğ olayının afete dönüşme nedenlerini açıklar.

AB.2.1.2. Türkiye’de çiğ riski yüksek olan yerler hakkında çıkarımlarda bulunur.

- Çiğ risk haritaları kullanılarak bu haritaların yorumlanması istenir.*
- Çiğ olayından kaynaklanan afetlerle ilgili tarihten örnekler verilir.*

AB.2.1.3. Çiğ tehlikesine karşı alınacak önlemleri açıklar.

- Meteoroloji verilerinin takibinin önemi üzerinde durulur.*
- Çiğ riski olan bölgede bulundurulması gereken araç ve gereçlerin neler olduğu açıklanır.*

AB.2.1.4. Çiğ sonrasında dikkat edilecek hususları açıklar.

AB.2.1.5. Fırtına olayının afete dönüşmesinin nedenlerini açıklar.

- Haritalar kullanılarak fırtınaların Türkiye’deki mekânsal dağılışıyla ilgili çıkarımlarda bulunması sağlanır.*
- Hortum olayına değinilerek hortumdan korunma yolları açıklanır.*

AB.2.1.6. Kuraklık tehlikesinin nedenlerini açıklar.

- Kuraklık ve çölleşme kavramları üzerinde durulur.*
- Kuraklığa karşı alınacak önlemler üzerinde durulur.*

AB.2.1.7. Türkiye’de kuraklığın ekonomik, çevresel ve sosyal etkilerini analiz eder.

Haritalar kullanılarak Türkiye’de kuraklık tehlikesine vurgu yapılır.

AB.2.1.8. Erozyon tehlikesinin nedenlerini açıklar.

- Erozyona karşı alınması gereken tedbirler üzerinde durulur.*
- Türkiye erozyon risk haritalarına yer verilir.*
- Erozyonla mücadele eden kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilir.*

AB.2.1.9. Salgın hastalıklara ilişkin temel kavramları açıklar.

- Yerel ve küresel salgın kavramları üzerinde durulur.*
- Salgın hastalıkların tehlike boyutları üzerinde durulur.*
- İnsan ve hayvanlarda ortak görülen hastalıklar vurgulanır.*
- Salgın hastalıkların yayılmasını önlemek için alınması gereken önlemlere değinilir.*
- Salgın hastalıklardan korunmada hijyen ve beslenmenin önemine değinilir.*

AB.2.2. ÜNİTE: İNSAN KAYNAKLI AFET TÜRLERİ

Önerilen Süre: 32 ders saati

AB.2.2.1. İnsan kaynaklı afetlerin nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

- İnsan kaynaklı afetlerin sosyal ve ekonomik etkileri üzerinde durulur.*
- İş sağlığı ve iş güvenliği kavramlarına değinilir.*

AB.2.2.2. Yangın olayının afete dönüşme nedenlerini açıklar.

- Yangın üçgeni açıklanır.*
- Yangın öncesi, esnasında ve sonrasında yapılması gerekenler üzerinde durulur.*
- İnsan kaynaklı orman yangınları üzerinde durulur. “Tedbir ve dikkat” kavramlarını sorumluluk açısından değerlendirmeleri sağlanır.*
- Yangında aranacak acil çağrı merkezi numarasına ilişkin poster hazırlanması sağlanır.*
- Acil durum butonunun nasıl kullanılacağı açıklanır.*

e) *Acil çıkışın nasıl kullanılacağı gösterilir.*

AB.2.2.3. Ulaşım sistemlerindeki kazalardan kaynaklanan afetleri açıklar.

Kara, deniz, demir, hava yolu ve enerji nakil hatlarında yaşanan büyük kazaların neden olduğu afetlere örnekler verilir.

AB.2.2.4. Endüstriyel kazaların neden olduğu zararı çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla değerlendirir.

Dünyada ve Türkiye’de yaşanmış önemli endüstriyel kazalara örnekler verilir.

AB.2.2.5. Nükleer, biyolojik ve kimyasal kaza tehlikesi durumunda alınacak önlemleri açıklar.

- a) *Nükleer, biyolojik ve kimyasal kaza yaşanması durumunda yapılması gereken davranışlar üzerinde durulur.*
- b) *Nükleer, biyolojik ve kimyasal kazaları ve bunların nedenlerini araştırmaları sağlanır.*
- c) *Konu ile ilgili tablo, grafik ve diyagramları çizmeleri ve bunları yorumlamaları sağlanır.*

